

Boahkuheapmi difteriija, doaŋgegeasáhaga, saidnangosahaga ja poliomyelihta vuostá

Go mánná lea 2. luohkás (sullii 7 jagi) ja 10. luohkás (sullii 15 jagi) fállujuvvo sutnje boahkuheapmi difteriija, doaŋgegeasáhaga, saidnangosahaga ja poliomyelihta vuostá.

Boahkuheapmi difteriija, doaŋgegeasáhaga, saidnangosahaga ja poliomyelihta addo nu gohčoduvvon njealljekomponentaboahkuheapmin (boahkuheami njealji dávdda vuostá oktanaga, dat mearkkaša ahte mánná čuggejuvvo oktii gihtii gardnjila bajábeallái).

Difteriija ja doaŋgegeasáhaga boahkuheamit leat ráhkaduvvon daid mirkkuid vuodul maid bakterijat ráhkadit, muhto dat mirkkolaš váikkuhus lea váldon eret.

- Saidnagosahatboahkuheamis leat buhtistuvvon oasit saidnangosahatbakterijas.
- Polioboahkuheamis lea goddon poliovirus dan golmma tiippain mat sáhttet dagahit dávdda olbmuide.
- Ii oktage boahkuhankomponenta leat ealli.

Dan njealji dávdda birra man vuostá boahkuheapmi suodjala

Difteriija

Difteriija gohčoduvvo ‘albma kruppan’, ja lea fáhkka infekšuvdna bajit vuoŋŋahagain mii lea bohtán difterijabakterijain. Bakterijat ráhkadit mirkkoávdnasiid mat dagahit ahte šliiveassi čoddagis bohtana nu ahte šaddá lossat vuoŋŋat. Dasa lassin sáhttet mirkkoávdnasat fallehit váibmu-, manimaš- ja nearvagođđosa ja vahágahttit daid doaimmaid. Dávda sáhtta leat jámolaš. 2. máilmmisoađis ja dan maŋŋá ledje difterijarohtut Norggas. Maŋŋágo boahkuheapmi biddjui johtui 1952:s, leat leamaš dušše moadde dáhpáhusa dán dávddas, dalle leamaš njommon olgoriikkas. Ain gávdno difteriija muhttin osiin Eurohpás ja eará máilmmiosiin.

Doaŋgegeasáhat (Tetanus)

Doaŋgegeasáhat (Tetanus) bohtá bakterijas mii sáhtta gávdnot eatnamis. Sáhtta šaddat doaŋgegeasáhat jus bakteriija bohtá hávvái. Dávda ii njoamo olbmos olmui. Bakteriija ráhkada mirkkoávdnasiid mat fallehit nearvafierpmi ja dagahit dehkiid doaŋgin ja geasáhagaid mat bávččagit. Dávddas lea alla jámolašvuolta. Doaŋgegeasáhat lea hárvvit Davviriikkain go lieggasat guovlluin.

Saidnangosahat (Pertussis)

Saidnangosahat (Pertussis) lea vuoŋŋahatvuolši mas dohppehaddá garrasit gosahahkii mii bistá guhká (6-12 vahku). Saidnangosahat sáhtta dagahit ahte njuoratmánáin ja smávvamánáin bisána vuoŋŋanas, šaddá vuoŋŋašvuolši mii dagaha vuoŋŋašvigi, ja hárvanaš dilálašvuodain sáhtta maid jápmit. Saidnangosahat lea erenoamáš váralaš njuoratmánáide. Boarrásat mánáin ja rávisolbmuin sáhtta dávda bistit guhká ja leat giksin, muhto hárvve heakkaváralaš. Lea hui njoammu dávda – lagabui 100 % buohccájedje dávddain ovdal boahkuhišgođiimet.

Poliomyelihtta

Poliomyelihtta lea virusdávda mii dábálaččat addá nurvodávdamearkkaid, bákčasiid rupmašii dahje čoalasvigi. Sáhtta dagahit vuoiŋŋašcuzzavuolšši (meningitt) ja fallehit nearvaseallaid ja dagahit bistevaš lámisvuoda. Sáhtta jápmit. Ovdal boahkuheapmi bođii 1956:s, ledje jahkásaš poliorohtut Norggas, dalle ožžo mánga čuođi máná ja nuora bistevaš lámisvuoda. Nu ollu go 10 % jápme. Maŋŋágo boahkuheapmi álggahuvvui, lea Norggas ja mángga eará riikkas kontrolla dávdda badjel. Eurohpá celkojuvvui leat polio haga 2002:s, muhto dávda gávdno ain muhttin riikkain Afrihkás ja Asias. Olbmot geat eai leat boahkuhuvvon sáhttet njoammuduvvot mátkkiin ja nu sáhttet njoammudit earáid geat eai leat boahkuhuvvon go bohtet ruoktut.

Dábálaš liigeváikkuhusat

Ahte boahkobáiki ruvssoda, bohtana dahje bávččaga dáhpáhuvvá 1 juohke 10 olbmui boahkuhemiid maŋŋá, ja sáhtta bistit mánga beaivvi. Lea hárve ahte leat stuorra, bávččas reakšuvnnat.

Liigeváikkuhusat nu mo oaivebávččas, váibasat, nahkárat, dávdadovdu dahje feber lea unnánat dábálaš. Go lea alla feber ferte váldit oktavuoda doaktáriin, go sáhtta leat eará sivva feberii, ja dárbu dikšui.

Boahkuheapmi mii geavahuvvo 2. luohkás lea Tetravac. Boahkuheapmi mii geavahuvvo 10. luohkás lea Boostrix Polio. Dieđut daid birra leat gávdnamis [dálkkasohcan](#) bokte (oza Tetravac/ Boostrix polio ohcanruvttus) Stáhta Dálkkasdoaimmahaga neahttasiiddus.

Áššáigullevaš artihkkalat:

- [Manne lea dehálaš boahkuhit?](#)
- [Ovdal ja maŋŋá boahkuheami](#)

Dárbašatgo eanet dieđuid vai leatgo dearvvašvuodabargi?

- [Difteriijaboahkuheapmi ja difteriija-antitoksin \(Girjedárogillii\)](#)
- [Tetanusboahkuheapmi \(doangegeasáhat\) ja tetanusimmunglobulin \(Girjedárogillii\)](#)
- [Saidnangosahatboahkuheapmi \(Pertussis\) \(Girjedárogillii\)](#)
- [Polioboahkuheapmi \(poliomyelihtta\) \(Girjedárogillii\)](#)

Dárbu ođasmahttimii

[Ođasmahttindosat difteriija, doangegeasáhaga, saidnangosahaga ja polio vuostá ávžžuhuvvojit rávisolbmuide juohke logát jagi.](#)